ÇOCUKLAR İÇİN KLASİKLER

Ömer Seyfettin'den Seçmeler-1

Remzi Kitabevi

ÖMER SEYFETTİN

Ömer Seyfettin'den Seçmeler - 1

Remzi Kitabevi

ÖMER SEYFETTİN'DEN SEÇMELER-1 / Ömer Seyfettin

© Remzi Kitabevi, 2006

Her hakkı saklıdır.
Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Resimleyen: Aydın Erkmen
Kapak resmi: Erdoğan Uğurlu

ISBN 978-975-14-1757-2

CEP BOY BİRİNCİ BASIM: Şubat 2017

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul
Sertifika no: 10705
Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090
www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah. Matbaacılar Sitesi
4. Cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul
Sertifika no: 12068 / Tel (212) 629 0615

ÖNSÖZ

İki cilt olarak düzenlenen bu kitap, özellikle gençler ve yeni yetişmekte olan kuşaklar için hazırlanmıştır. Ömer Seyfettin, çağdaş Türk hikâyeciliğinin başta gelen en güçlü yazarlarından biridir. Ölümünün üzerinden yetmiş yıldan fazla bir zaman geçmiş olduğu halde okunurluğunu sürdürebilmiş bir edebiyat ustasıdır. Onun bu özelliğinin başlıca iki sebebi vardır:

Birincisi: Kendisinin, çağdaş ve duru Türkçe'nin kurucuları ve uygulayıcıları arasında bulunmasıdır. Bunun içindir ki onun dili ve anlatımı geniş halk yığınlarınca kolaylıkla, rahatlıkla anlaşılıp izlenebilecek bir yapıdadır. Gerek kendinden öncekilerin, gerek çağdaşlarının önemli bir bölümü günümüzde büyük ölçüde eskidikleri, dil ve anlatım bakımından zor anlaşılır duruma düştükleri halde Ömer Seyfettin, her kuşak tarafından rahatlıkla okunagelmiştir. Dilimizin o dönemlere oranla çok durulaşmış olduğu günümüzde bile o tazeliğini, sanatçı geçerliğini korumaktadır.

İkincisine gelince: Ömer Seyfettin halkın içinden doğmuş, gerçekçi bir halk yazarıdır. Konularının hemen tümünü, toplumun yabancısı olduğu dar çevrelerden değil, toplumun içinden almıştır. Dolayısıyla, okuyucuları onun eserlerinde her zaman kendilerini, kendi benzerlerini bulurlar. Bu durum okuyucu ile yazar arasında içten bir kaynaşma, bir yakınlık ve bağlılık yaratmıştır.

Edebiyat ders kitaplarında, eserlerinden örneklere Ömer Seyfettin kadar geniş yer verilmiş başka bir yazarımız yoktur. Bunun sonucu olarak, yetişmekte olan her genç kuşak, Türk edebiyatçıları içinde ilk olarak çoğunlukla onunla tanışır, okuma zevkine onun eserleriyle ulaşır. Bu, talihsiz ve kısa ömürlü Ömer Seyfettin'in talihli yanıdır.

Ömer Seyfettin büyük ölçüde halktan, toplumdan kaynaklanan hikâyelerinde genellikle hep güleç yüzlüdür. Bununla birlikte hemen bütün hikâyelerinde yapıcı, öğretici, eğitici bir hava da göze çarpar.

Hikâyeciliğinin önemli yanlarından birini oluşturan tarihsel hikâyeleri de ayrı bir karakter taşır. Bunlarda –ufak tefek abartmaların yanında– hemen her zaman destansı duygular yer alır. Ne var ki bu türden ürünlerinin çoğu tarihsel olgulara dayalıdır; bunlarda yerler ve adlar oldukları gibi verilmiştir. Kitapta epeyce örnek verdiğimiz bu tarihsel

hikâyeler, özellikle gençlerin sevgi ve heyecanla okuyacakları çeşittendirler.

Yazarımızın birçok hikâyesi de kendisinin çocukluk ve ilkgençlik anılarından derlemedir. Kitabımızda seçilen hikâyelerin, genellikle gençlere seslenmesi, onların ilgi duyacakları konuları içermesi gözetilmiştir. Gençlerin hikâyeleri daha iyi anlayabilmeleri için eskimiş sayılabilecek kimi sözcükler sadeleştirilmiş, kimileri ayraç içinde açıklanmıştır. Zorunlu yerlerde dipnotları verilmiştir.

Sözdizimi alışkanlıklarına göre günümüzde yetersiz kalan kimi cümle yapılarında araya zaman zaman ek sözcükler, yarım cümleler yerleştirilmiştir. Ancak, bunlar da asıl metinde yer almadıklarını belirtmek için ayraçlar içine alınmışlardır.

Kitabın bu şekliyle, genç okurlara daha yararlı olacağını umuyoruz.

İÇİNDEKİLER

Ömer Seyfettin'in Hayatı 11

And.....15
Falaka.....27
Kaşağı.....39
Diyet.....47
Üç Öğüt.....65
Vire.....82
Külah.....102
Aleko.....117
Mermer Tezgâh 149
Kütük 165
Rüşvet 182
Keramet 187

ÖMER SEYFETTİN'İN HAYATI

Ömer Seyfettin, 1884 yılı Mart ayında, Balıkesir'in Gönen ilçesinde doğdu. Babası subay, annesi Fatma Hanım ev kadınıydı. Ailenin ortanca çocuğuydu. Dört-beş yaşlarındayken "mahalle mektepleri"nin birine başladı. Zeki, haşarı bir çocuktu. Okuyup yazmayı pek çabuk öğrendi. Hikâyelerinin birçoğunda, Gönen'deki mahalle mekteplerinden ve çevresinden edindiği izlenimlerin geniş payı bulunmaktadır.

Gönen'den sonra bir süre Sinop'un Ayancık ilçesinde öğrenimini sürdürdü. İstanbul'a geldiklerinde önce Aksaray'daki Mekteb-i Osmanî adlı okulda, bundan sonra Eyüp "Baytar Rüştiyesi"nde okudu. Veteriner Ortaokulu niteliğindeki bu okulun askeri lise bölümünü bitirdi, 1900 yılında Edirne Harp Okulu'na yazıldı.

Harp Okulu'ndan 1903 yılında, subay olarak, çıktı. İzmir'deki bir tümenin Kuşadası'ndaki taburunda göreve başladı. Harp Okulu'nda şiir ve hikâye

yazmaya başlamıştı. 1901 yılından başlayarak ilk yazılarını İstanbul'daki dergilerde yayımladı.

1908 yılında, Selanik'teki 3. Ordu'da görev aldı. Selanik o zamanlar Türkiye'nin önemli kültür-sanat merkezlerinden biriydi. Burada Ziya Gökalp'le tanıştı; onunla birlikte Türkçe'nin durulaşması, arılaşması çabalarına girdi. Bu arada hikâyeleri de yayımlanmaya başlamıştı. Kendisini iyiden iyiye sanat ve edebiyat hayatına verince ordudaki görevinden ayrıldı. İki yıl kadar sonra, Balkan Savaşı'nın çıkması üzerine, yeniden orduya döndü. 1912'de, Yanya dolaylarındaki çarpışmalarda düşmana esir düştü, bir yıl kadar Yunanistan'da esir kaldı. 1913 yılı sonlarında yurduna ve yeniden sivil hayata döndü.

1914 yılı başlarında İstanbul'da Kabataş Lisesi'ne Edebiyat Öğretmeni olarak atanan Ömer Seyfettin ömrünün sonuna kadar bu görevde kaldı. Bu arada İstanbul'un belli başlı bütün gazetelerinde, dergilerinde –başta hikâyeler olmak üzere– yazılar yazdı. Tüm hikâyelerinin sayısı yüz elliye yakındır.

1919'dan sonra sağlık durumu bozulmuş olan Ömer Seyfettin 1920 yılı Şubat'ında yatağa düştü. Ağır şeker hastasıydı. Mart başında Haydarpaşa Hastanesi'ne kaldırıldı. 6 Mart 1920'de hayata gözlerini yumdu. Bir mart ayında doğmuştu; en güzel eserlerini vereceği bir çağda, 36 yaşında, yine bir

mart ayında öldü. Cenazesi Kuşdili yakınlarındaki Mahmut Baba Mezarlığı'na gömülmüştü. On dokuz yıl sonra, 1939'da, cadde açılmak üzere mezarlık küçültülürken kemikleri buradan alındı, Zincirlikuyu Mezarlığı'na taşındı.

Sağlığında hikâyelerinin çok büyük ve önemli bir kısmını derleyip yayımlayamamıştı. Ölümünden bu yana çeşitli yayınevleri, değişik adlar altında, hikâyelerini kitaplar halinde yayımladılar.

AND

Ben Gönen'de doğdum. Yirmi yıldan beri görmediğim bu kasaba hayalimde artık seraplaştı; birçok yerleri unutulan eski ve uzak bir düş gibi oldu. O zaman genç bir yüzbaşı olan babamla her vakit önünden geçtiğimiz Çarşı Camisi'ni, karşısındaki küçük ve harap şadırvanı, içinde binlerce kereste parçası yüzen nehirciği, kimi zaman yıkanmaya gittiğimiz kaplıcanın derin havuzunu şimdi aklıma getirmeye çalışıyorum; ama, beyaz bir nisyan (unutuş) dumanı önüme yığılıyor; renkleri siliyor, biçimleri değiştiriyor…

Pek uzun ayrılmalardan sonra yurduna dönen bir adam, doğduğu yerin ufkunu koyu bir sis altında bulup da sevdiği şeyleri uzaktan bir an önce görmediği için nasıl mahzun olursa ben de tıpkı böyle bir meraka ve sabırsızlığa benzer bir üzüntü duyarım. O, akşamları sürülerle mandaların, ineklerin geçtiği tozlu ve taşsız yollar, yosunlu ve siyah kiremitli çatılar, yıkılacakmış gibi duran büyük duvarlar,

küçük ve tahta köprüler, uçsuz-bucaksız tarlalar, alçak çitler hep bu duman içinde erir… Yalnız evimizle okulu gözümün önüne getirebilirim.

* * *

Büyük bir bahçe… Ortasında köşk biçiminde yapılmış bembeyaz bir ev… Sağ köşesinde her vakit oturduğumuz beyaz perdeli oda… Sabahları annem beni bir bebek gibi pencerenin kenarına oturtur, dersimi tekrar ettirir, süt içirirdi. Pencereden görünen avlunun öbür yanındaki büyük ve toprak rengindeki yapının camsız ve kepenksiz, tek bir penceresi vardı. Bu siyah delik beni çok korkuturdu.

Yemeklerimizi pişiren, çamaşırlarımızı yıkayan, tahtalarımızı silen, babamın atına yem veren, av köpeklerine bakan hizmetçimiz Abil Ana'nın her gece anlattığı korkunç hikâyelerdeki ayıyı bu karanlık pencerede görür gibi olurdum. Bu kuruntuyla, düş dinlemek ve o düşleri yorumlamak meraklısı olan zavallı anneme her sabah ayılı düşler uydurur, iri ve kapkara bir ayının beni kapıp dağa götürdüğünü, ormandaki inine kapadığını, kollarımı bağladığını, burnumu ve dudaklarımı yediğini; sonra Bayramiç yolundaki su değirmeninin çarkına attığını söyler; ona birçok "Hayırdır inşallah!" dedirtirdim. Annem, düşümü yorumlarken, benim büyük bir adam, büyük bir bey, büyük bir paşa olacağıma,

bana kimsenin kötülük yapamayacağına ilişkin güvenceler verdikçe, yalan söylediğimi unutur, ne kadar sevinirdim!

* * *

Nasıl (hangi) sokaklardan ve kiminle giderdim, bilmiyorum… Okul bir katlı ve duvarları badanasızdı. Kapıdan girilince üstü kapalı bir avlu vardı. Daha ilerisinde küçük ve ağaçsız bir bahçe… Bahçenin sonunda pek kocaman bir abdest (alma) fıçısı…

Erkek çocuklarla kızlar karmakarışık otururlar, birlikte okurlar, birlikte oynarlardı. "Büyük Hoca" dediğimiz, kınalı ve az saçlı, kambur, uzun boylu, yaşlı, bunak bir kadındı. "Küçük Hoca" erkekti; büyük hocanın oğluydu. Çocuklar ondan hiç korkmazlardı. Sanırım biraz aptalca idi. Ben arkada, Büyük Hoca'nın en uzun sopasının bile uzanamadığı bir yerde otururdum. Kızlar, belki de saçlarımın açık sarı olmasından, bana hepsi "Ak Bey" derlerdi.

Erkek çocukların büyücekleri ya adımı söylerler, ya da "Yüzbaşı oğlu" diye çağırırlardı. Sınıf kapısının açılmayan kanadında "geldi-gitti" levhası[1] yassı ve cansız bir yüz gibi bize bakar, kalın duvar-

(1) Girip çıkanı belli etmek için, bir yüzüne "geldi", öteki yüzüne "gitti" yazılı dikdörtgen bir karton parçası.

“…saçım sakalım kitaplar üzerinde ağardı. Aklın paradan daha değerli, paradan daha çok işe yarar bir şey olduğuna kanaat getirdim.”

ISBN 978-975-14-1757-2

₺7,50